

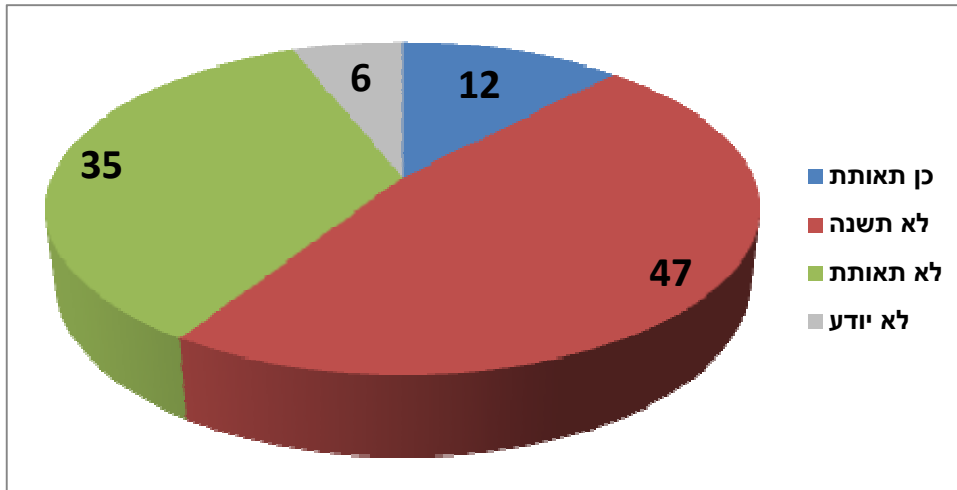

מדד השלום - ינואר 2011 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציר הממצאים

- **שלום עם סוריה?** (אי-נכונות הציבור היהודי לשלום מלא עם סוריה תמורת ויתור על כל רמת הגולן, וכן (אי-האמונה בסיכוי לכך בעתיד הנראה לעין היא מדהימה ביציבותה: מאז 1994 כשני שלישים מתנגדים לויתור על הרמה תמורת שלום וכשיעור הזה אינם מאמינים בסיכוי לשלום עם דמשק ובכנות הכרזות אסד שהוא מעוניין בשלום. בציבור הערבי הרוב מוכנים לשלום תמורת הגולן ומאמינים בכנותו של אסד, אך כמו בציבור היהודי רק שליש מאמינים בסיכוי לכך.
- **ועם הפלסטינים?** רוב ברור (68%) סבורים כי הפלסטינים לא רואים בפתרון שתי המדינות את סוף הדרך, וגם אם ייחתם הסכם שלום, הם ימשיכו במאבק להקמת מדינה פלסטינית בכל שטח ארץ ישראל. בסקר שנערך לאחרונה בשטחים נמצא שאכן רוב הפלסטינים רואים בנוסחת שתי המדינות שלב ביניים, וכי הסכסוך יסתיים לכשתוקם מדינה פלסטינית בין הירדן לים התיכון.
- **התיתכן הכרזת עצמאות פלסטינית חד-צדדית?** 50.5% בציבור היהודי סבורים כי למרות הקיפאון במשא ומתן יש סיכוי נמוך להכרזה כזו, אך מיעוט גדול (44%) מעריכים את הסיכוי כגבוה (בציבור הערבי רק 28% סבורים כך). הציבור היהודי חצוי (48% לכל צד) בשאלה האם ניתן לסמוך על וטו אמריקני באו"ם כדי למנוע הכרה כללית במדינה הפלסטינית בלי הסכם שלום (רוב הערבים סבורים שיהיה וטו אמריקני). זו כנראה אחת הסיבות לכך שבקרב היהודים יש רוב (47% לעומת 39%) לדעה שהמצב הנוכחי שבו אין התקדמות במשא ומתן הוא רע לאינטרסים הלאומיים של ישראל. בקרב הערבים סבורים כך שני שלישים.
- **האם לחקור מקורות המימון של הארגונים?** רוב בציבור היהודי (66.5%) ורוב קטן בציבור הערבי (53%) גורסים שצריך לחקור את מקורות המימון של ארגוני זכויות האדם והשלום. אולם, רוב יהודי גדול בהרבה (84%, ורוב של 62% בקרב הערבים) תומכים בכך שאם מחליטים לחקור את המימון מחו"ל, חובה לחקור את המימון של כל הארגונים ללא קשר לעמדותיהם הפוליטיות. 72% בדעה כי החקירה צריכה להתנהל ע"י רשויות החוק לא הכנסת ורק 14.5% גורסים ההיפך.
- **האם פרישת מהעבודה ברק משנה?** רק 12% מסכימים לקביעה שפרישת ברק ממפלגת העבודה תאותת לפלסטינים שמדובר בממשלה יציבה ומאוחדת המתאימה למשא ומתן רציני על הסכם שלום. בעיני 47% המהלך לא ישנה, ולדעת 35% הפרישה היא איתות שלילי.

תרשים החודש: האם פרישת ברק מהעבודה תאותת לפלסטינים שממשלת ישראל היא פרטנר יציב למשא ומתן?

הממצאים בהרחבה

מדי זמן, עולה על סדר היום הציבורי בישראל נושא המשא ומתן לשלום עם סוריה. עד עתה, הדיונים שנפתחו יותר מפעם בקול תרועה גדולה, הסתיימו בקול דממה דקה תוך זמן לא רב. ואולם, הנתונים של מדד השלום משך השנים מורים כי הציבור הישראלי אינו מתרשם מחידוש המגעים או לחילופין - מהפסקתם. כמו ברוב המדידות מאז 1994 גם במדידה הנוכחית כשני שלישים (64.5%) מתנגדים לעסקת "כל רמת הגולן בתמורה לשלום מלא". רוב (56%) גם אינם מאמינים כי בעתיד הנראה לעין יהיה שלום מלא בין ישראל לסוריה. יש סבירות רבה שעמדות שליליות אלה מושפעות מהתחושה של רוב (68%) הציבור היהודי כי הנשיא אסד אינו כן בהכרזותיו על רצונו בשלום עם ישראל.

לכאורה, במישור המגעים עם הפלסטינים העמדה הישראלית-יהודית חיובית יותר, כך 71% הצהירו החודש על תמיכתם במשא ומתן עם הרשות הפלסטינית. ואולם, גם כאן פחות משליש (30%) מאמינים כי המגעים הללו יביאו לשלום בעתיד הנראה לעין. הספקנות הזו נעוצה מן הסתם בהערכה השלילית את הכוונות של הצד השני. כבר הצבענו בעבר על הערכת הרוב היהודי כי הפלסטינים היו מחסלים את ישראל לו יכלו. הפעם שאלנו שאלה אחרת: "האם אתה מקבל או לא מקבל את הטענה כי רוב הפלסטינים לא רואים בפתרון שתי המדינות לשני העמים את סוף הדרך, וגם אם ייחתם אתם הסכם שלום קבע, לא יבוא סוף לסכסוך כי הם ימשיכו במאבק להקמת מדינה פלסטינית בכל שטח ארץ ישראל". רק 29% מן המרואיינים התנגדו לקביעה זו, שעה שהרוב (68%) צידדו בה. יש לציין, כי הערכה זו ככל הנראה אינה מנותקת מן המציאות, שכן בסקר שנערך לאחרונה בשטחי הרשות על ידי צוות מחקר אמריקני, שני שלישים מהמרואיינים הפלסטינים אמרו במפורש כי חתימה על הסכם שלום עם ישראל על בסיס הנוסחה של שתי מדינות לשני העמים לא תסמן עבורם את סוף הסכסוך, אלא רק הקמת מדינה פלסטינית בכל השטח שבין הירדן לים.

ועוד בהקשר הפלסטיני – לאחרונה הכירו כמה וכמה מדינות במדינה פלסטינית עצמאית, ואילו הפלסטינים הודיעו כי במועד קרוב הם יכריזו באופן חד צדדי על עצמאות, גם בלא הסכם שלום עם ישראל. רוב קטן בציבור היהודי אינו חושש כי מדובר במהלך הממשמש ובא – 50.5% מעריכים את הסיכוי שמהלך כזה יצא מן הכוח אל הפועל הוא די נמוך או נמוך. עם זאת, מיעוט לא מבוטל כלל (44.5%) מעריכים את הסיכויים לכך כדי גבוהים או גבוהים. פילוח של התשובות לשאלה לגבי הערכת הסיכויים להכרזה פלסטינית חד צדדית עם התמיכה או ההתנגדות למשא ומתן עמהם מעלה כי יש קשר מסוים בין הנושאים: המצדדים במשא ומתן חצויים באמצע (47%-48%) בין המעריכים את הסיכויים כנמוכים או גבוהים. לעומת זאת בקרב המתנגדים, שיעור המעריכים את הסיכויים להכרזה חד צדדית פלסטינית כנמוכים (54%) עולה בביור על שיעור המעריכים אותם כגבוהים (40%).

ומה יקרה את הפלסטינים אכן יכריזו חד צדדית על עצמאות, האם אפשר לסמוך על ארצות הברית שתעמוד לצדה של ישראל ותטיל וטו באו"ם על הכרה כללית במדינה הפלסטינית והיה והדבר יעשה בלא הסכם שלום? הציבור היהודי חלוק בשאלה זו באמצע בדיוק – 48% מעריכים כי אפשר לסמוך על וושינגטון בעניין זה וכמספר הזה סבורים שאי אפשר לסמוך בעניין זה על ארצות הברית. פילוח התשובות לשאלה על פי מידת התמיכה או ההתנגדות של המשיבים למשא ומתן עם הרשות הפלסטינית העלה, כי בעוד שבקרב התומכים במשא ומתן הרוב (53%) מאמינים כי אפשר לסמוך על וטו אמריקני ומיעוט (42%) אינם סומכים על וושינגטון, הרי שבקרב המתנגדים למשא ומתן התמונה הפוכה: 66% סבורים שאי אפשר לסמוך על כך שיהיה וטו אמריקני ורק 33% סומכים ובטוחים כי הוא יבוא.

נושא המימון מחו"ל המגיע לארגוני זכויות האדם והשלום עמד לאחרונה במרכז השיח הציבורי, הן בהקשר של הצעות החוק שנועדו לחייב דיווח שוטף במקרה של תרומות ממדינות זרות ומגופים רשמיים חיצוניים והן בהקשר של החלטת הכנסת למנות ועדת שתחקור את מקורות המימון של ארגונים אלה. בדקנו מהי עמדת הציבור בשאלת חקירת מקורות המימון החיצוניים. מתברר כי הרוב (66%) בציבור היהודי תומכים בחקירה שכזו. פילוח של התשובות לשאלה זו על פי הגדרה עצמית על פני הרצף ימין שמאל מדיני מעלה כי בקרב המגדירים עצמם ימין 80% הם בעד חקירה, בקרב המגדירים עצמם מרכז – 58% ובקרב המגדירים עצמם שמאל רק 43%. עם זאת, בכלל הציבור היהודי רוב גדול (71%) חושבים כי לא הכנסת אלא רשויות החוק צריכים לטפל בנושא. רוב גדול עוד יותר (84%) תומכים בקביעה כי שאם מחליטים לחקור את המימון מחו"ל, חובה לחקור לא רק את המימון של ארגוני זכויות האדם וארגוני השלום אלא את המימון של כל הארגונים המקבלים כסף מחוץ ללא קשר לעמדותיהם הפוליטיות בשמאל או בימין.

באשר לטלטלה הפוליטית שהתרחשה לאחרונה עם פרישת אהוד ברק וארבעת עמיתיו ממפלגת העבודה, והערכתו של ראש הממשלה כי המהלך ישמש איתות לפלסטינים כי ממשלת ישראל היא יציבה מבעבר ולפיכך פרטנר טוב למשא ומתן לשלום, מתברר כי הציבור אינו שותף להערכה זו. השיעור הגבוה ביותר בציבור היהודי (47%) סבורים כי המהלך לא ישנה לכאן או לכאן, 35% מעריכים כי אין בכך משום איתות חיובי כלפי הפלסטינים ורק 12% חושבים שהמהלך הוא אכן איתות חיובי כלפי הפלסטינים באשר ליציבותה של ממשלת ישראל.

נושא אחר שאליו התייחסנו בסקר היה המתח בין החוק האזרחי להלכה במרחב הציבורי. מתברר כי למעלה משלושה רבעים (75.5%) בציבור היהודי מעדיפים מדינה שתתנהל על פי החוק האזרחי ורק מיעוט קטן (17.5%) מעדיפים כי המדינה תתנהל על פי ההלכה. ובאותו הקשר, מיעוט של 24.5%

חושבים כי כאשר יש סתירה בין החוק לבין ההלכה, ההלכה היא שצריכה לגבור. פילוח שאלות אלה על פי הגדרה עצמית על פני הרצף חרדי-חילוני מעלה את התוצאות הצפויות: בעוד 96% מהחרדים מעוניינים במדינה שתתנהל על פי ההלכה, רוצים בכך רק מחצית (51%) ממי שהגדירו עצמם דתיים, 21% ממי שהגדירו עצמם מסורתיים ו-2% בלבד ממי שהגדירו עצמם חילונים. תמונה כמעט זהה מתקבלת כשמדובר בעליונות ההלכה על פני החוק האזרחי.

ולסיום, עם תחילת השנה האזרחית החדשה, בציבור היהודי דומה שהעתיד נראה ורוד למדי ברמה האישית וברמת המדינה - 73% אופטימיים בהקשר לעתידם האישי ו-62% אופטימיים באשר לעתידה של המדינה. בציבור הערבי שוררת רוח דומה במישור האישי - 78% אופטימיים לגבי עתידם הם, ואולם כשמדובר בעתיד המדינה רק 42% הם אופטימיים.

מדד המשא ומתן - 50.6; מדגם יהודים - 49.8
מדד סוריה - 36.6; מדגם יהודים - 31.2

מדד השלום נערך [בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בימים ג'ד-19-18 בינואר על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 600 מרואיינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.